

PREDMETNE ODREDNICE U PODRUČJU KNJIŽEVNOSTI U NACIONALNOJ I SVEUČILIŠNOJ KNJIŽNICI U ZAGREBU

SUBJECT HEADINGS IN THE FIELD OF LITERATURE IN THE NATIONAL AND UNIVERSITY LIBRARY IN ZAGREB

Melanija Sekne

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu

msekne@nsk.hr

UDK / UDC 025.4:82

Stručni rad / Professional paper

Primljeno / Received: 10. 1. 2014.

Sažetak

U članku se tematizira predmetna obrada književnosti u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, na karakterističnim primjerima. U obradi djela o književnosti iskazuje se nekoliko ključnih elemenata, ukoliko se oni, kao predmet obrađivane publikacije, pojavljuju u dovoljno značajnom opsegu. To su: autori, njihova djela i drugi vidovi života i djela predmetnih osoba, skupine književnika, književnost/nacionalne književnosti, književne vrste/žanrovi i drugi teorijski pojmovi, posebne teme publikacije, npr., životinje u književnosti, književnost i politika, posebni vidovi predmetnog pojma, književne epohe/razdoblja/pravci, te geografska, periodizacijska i formalna određenja.

Pokazano je i nekoliko primjera iz drugih kataloga, posebno iz Kongresne knjižnice (*Library of Congress*), čiji katalog od 2010. služi kao model za predmetnu obradu u NSK.

Ključne riječi: predmetne odrednice za književnost, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, predmetne odrednice Kongresne knjižnice (LCSH), predmetne odrednice, dodatne predmetne odrednice

Summary

The article thematizes cataloguing the field of literature in the National and University Library in Zagreb, and presents a number of typical examples. Several key elements which occur with sufficient frequency as subjects of the catalogued publications are presented. These are: authors, their writings and other aspects of their life and works; groups of writers, literature/national literature; genre and other theoretical terms, specific topics of the publication (for instance animals in literature, literature and politics, etc.), specific aspects of the subject term; literary era/period/movement, as well as geographical, period-related and formal characteristics. Furthermore, several examples from other catalogues are shown, especially from the Library of Congress whose catalogue, since 2010 serves as model for subject cataloguing in the National and University Library in Zagreb.

Keywords: subject headings for literature, National and University Library in Zagreb, Library of Congress subject headings (LCSH), subject headings, subject heading subdivisions

1. Uvod

Književnost u sadržajnoj obradi u NSK obuhvaća relativno velik dio građe. Prema podacima za 2012., koji se odnose samo na monografije,¹ domaće i inozemne, i doktorske disertacije, na književnost se odnosi oko 18 posto građe. Predmetno se obrađuju djela o književnosti i diskurzivna proza,² a beletristička djela, slikovnice, udžbenici (osim visokoškolskih) itd. koji čine velik dio pristigle građe, klasificiraju se samo UDC oznakom. Budući da je ekonomičnost obrade jedan od često isticanih zadataka, NSK za sada ne namjerava mijenjati tu praksu.

Primjer iz LC pokazuje način na koji je moguće predmetno obrađivati i neka beletristička djela:

Napoleonic Wars, 1800-1815 – Campaigns – Russia – Fiction. (tema romana)

Napoleonic Wars, 1800-1815 – Campaigns – Russia. (tema studije)

Diskurzivna proza i djela o književnosti, studije, zbornici radova itd. predmetno se obrađuju prema načelima koja su općenito usvojena.

Standardni pristup predmetnoj obradi djela o književnosti, uključuje obvezno iskazivanje nekoliko elemenata, ukoliko se oni, kao teme djela, pojavljuju u

¹ U monografije su uključene slikovnice i druge publikacije kojima je bar jedna od UDC oznaka 82. ..., članci u časopisima nisu uključeni.

² Književno-znanstvene vrste i publicističke vrste: eseji, putopisi, biografije i autobiografije, memoari, dnevници, polemike, feljtoni i reportaže.

dovoljno značajnom opsegu.³ To su: književnici/književnost, nacionalne književnosti, književnosti prema jezicima i religijama, književne vrste/žanrovi i drugi teorijski pojmovi, posebne teme publikacije, npr., životinje u književnosti, književnost i politika, književne epohe/razdoblja/pravci, te geografska i periodizacijska određenja. Osim “o čemu je riječ”, treba iskazati i “što publikacija jest” po obliku (formalna odrednica), npr., – *Leksikon*, – *Bibliografija* itd.

2. Struktura i oblikovanje odrednica

Normirane predmetne odrednice čine nadzirani rječnik koji sadrži pojmove, uputnice i napomene te pravila o kombiniranju tih pojmova.⁴

Predmetna obrada normiranim odrednicama u NSK, započela je 1997., a sustav se održavao redakturom tiskanih predmetnih kazala.⁵ Interni radni materijal *Izrada predmetnog kataloga u NSK (Pravila)*,⁶ mijenjan je i dopunjavao, a od 2010. se, kao model za oblikovanje predmetnih odrednica koristi *Library of Congress Subject Headings (LCSH)*.⁷ Od 2011., u NSK je dostupan *Subject Headings manual (SHM)*.⁸

³ Izbor i broj odrednica je procjena katalogizatora, ali po prilici to je oko 20 posto sadržaja.

⁴ Guidelines for Subject Access in National Bibliographies, str. 18 [citirano 2013-12-15]. Dostupno na: <http://www.ifla.org/files/classification-and-indexing/subject-access-by-national-bibliographic-agencies/nba-guidelines-for-approval.pdf>

⁵ Oblikovanje i sintaksa predmetnih odrednica bila je prilagođena tiskanju predmetnih kazala u bibliografijama. Zbog toga su se elementi složene odrednice /predmetnog niza, više ili manje dosljedno permutirali, pa je normiran znatan broj složenih odrednica koje su po značenju vrlo slične. Često nije razrješavana sinonimija i kvazisynonimija, što je značajno otežalo pretraživanje.

⁶ Radni materijal je napisan prema pravilniku Štrbac, Dušanka; Mirjana Vujić. Pravilnik za predmetni katalog. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 2004., uz izmjene prema tadašnjoj praksi u NSK.

⁷ O LCSH je dostupna brojna literatura, pa je i zato od velike pomoći. Izdvajam: Chan, Lois Mai. Library of congress subject headings : principles and application. 4th ed. Libraries Unlimited, 2005. Važno je spomenuti da nije realno očekivati da će u NSK raditi predmetni stručnjaci za mnoga područja, osobito u prirodnim i primijenjenim znanostima, pa je i zbog toga LCSH važan izvor.

⁸ Subject Headings manual (SHM) [citirano: 2014-3-17]. Dostupno na: <http://www.loc.gov/aba/publications/FreeSHM/freeshmabout.html>. Dalje u tekstu koriste se kratice LCSH i SHM. Odrednice, napomene i druge upute, djelomično su ili potpuno preuzete / preoblikovane iz tog priručnika.

LCSH je široko prihvaćeno pomagalo za predmetnu obradu i pretraživanja na engleskom i španjolskom govornom području, ali i u mnogim drugim zemljama, i može se smatrati standardom.⁹

Predmetne odrednice mogu biti oblikovane bilo kao jednostavne¹⁰ (riječ ili fraza) ili složene (riječ ili fraza s dodatnom odrednicom). Jednostavna odrednica je npr., *Književna teorija*, a složena *Književna teorija – Zbornik*.

3. Složene odrednice

Primjer 1.

Američki kriminalistički roman – 20. st. – Leksikon
Hrvatska usmena književnost – Nastava i učenje – Osnovna škola
Marulić, Marko. Dijalog o Herkulu – Kritika teksta

Predmetna obrada složenim odrednicama zahtjevan je postupak koji, bez pisanih uputa, nije izvodiv na zadovoljavajući način. U NSK se koriste upute iz SHM, odnosno odrednice iz LCSH se prevode i prilagođavaju hrvatskom jeziku i građi u knjižnici.

Mnogo je prigovora na LCSH, na kompliciranu sintaksu, odnosno složena i mnogobrojna pravila za korištenje i redosljed dodatnih odrednica. Pokušaji pojednostavljivanja LCSH nisu predmet ovog rada,¹¹ ali je korisno spomenuti prilagodbu u Češkoj nacionalnoj knjižnici.¹² Sintaksa se pojednostavljuje općenito zadanim redosljedom odrednica, a uz imenovane pojmove: osobe,

⁹ Standard je definiran kao: 1. Objavljena mjerila proizvoda ili način na koji treba obaviti neki postupak; 2. sustav ili pomagalo koje je široko prihvaćeno u pojedinoj zajednici. U prvom značenju, postoje različiti nacionalni i internacionalni standardi ... U drugom smislu, LCSH je međunarodni standard koji, tamo gdje se primjenjuje, omogućuje konzistentnost predmetne katalogizacije. Prevedeno prema: Broughton, Vanda. *Essential Library of Congress subject headings*. London, 2012. Str. 267.

¹⁰ Jednostavne predmetne odrednice prikazane su u ovom tekstu na nekoliko mjesta pa mislim da o njima nije potrebno posebno govoriti. To mogu biti osobna imena, imena obitelji, korporativna tijela, naslovi, geografske odrednice i opći pojmovi oblikovani bez dodatnih odrednica.

¹¹ Chan, Lois Mai. *Library of congress subject headings : principles and application*. 4th ed. Libraries Unlimited, 2005. Str. 415-427.; Purgarić-Kužić, Branka. *Faceted application of subject terminology (fast) : nova stremljenja u predmetnom označavanju mrežne građe*. // *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 52, 1/4(2009), 63-74.

¹² O temi LCSH u Češkoj vidi: *Focusing on user needs : New ways of Subject access in Czechia* / Marie Balikova. Str. 15. u publikaciji *Subject access : preparing for the future* / edited by Patrice Landry ... [et al.]. Berlin ; Boston : De Gruyter Saur, cop. 2011.

korporativna tijela, naslove i odrednice autor/naslov, uopće se ne koriste dodatne odrednice. Formalne dodatne odrednice nisu uključene u predmetni niz, nego se iskazuju u posebnom polju.

4. Dodatne odrednice

Dodatne odrednice se u NSK, od 2011. sustavno oblikuju prema tzv. *Free-floating subdivisions*.¹³ Normiraju su pojedinačno i pridružuju odgovarajućim “vodećim” odrednicama. To su dodatne odrednice koje se mogu koristiti uz jednu ili više vrsta predmeta, a sadrže napomene o korištenju. Neke skupine su nadzirane odrednicama-modelima.¹⁴

Drugi dio dodatnih odrednica su one odrednice koje nisu normirane pojedinačno, kao *free-floating*, nego su sastavni dio složene predmetne odrednice.¹⁵

Upotreba dodatnih odrednica definira se na isti način kao i vodećih.¹⁶

U NSK je sve do 2010. korištenje dodatnih odrednica bilo obvezno,¹⁷ a redosljed odrednica, obzirom da su se elementi predmetnih nizova često permutirali, nije mogao biti zadan.¹⁸

¹³ O *Free-floating subdivisions* vidi i u *Free-Floating Subdivisions : an alphabetical index*. 23rd ed. Washington, D. C. : Cataloging Distribution Service, Library of Congress, 2011.

¹⁴ U oblikovanju odrednica vezanih uz književnost, uz ostale materijale iz SHM, u NSK se najčešće koristi : H 1110 Names of Persons; H 1095 *Free-Floating Subdivisions*; model za dodatne odrednice uz nacionalne književnosti i književne vrste je Engleska književnost, model za dodatne odrednice uz odrednice autor/naslov je Shakespeare, William, 1564-1616. Hamlet.

¹⁵ Primjer: *Cronia, Arturo – Hrvatska književnost; Sonet – Hrvatska književnost; Renesansa – Hrvatska književnost*

¹⁶ Primjer 6. *Hrvatska književnost* i primjer 7. – *Biografija*.

¹⁷ Sve odrednice su bile složene. Razlozi su bili tehničke naravi, ali pravilo je vrijedilo od 1997. do 2010. pa je mnoštvo tako oblikovanih predmetnih odrednica još uvijek u bazi NSK. Izmjene se obavljaju postupno.

¹⁸ Za analizu predmetnog sustava u NSK vidi: Doležal, Vlasta. Predmetna obrada u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu : povratak načelima. // *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 49, 2(2006), 33-49.

Složene odrednice u NSK se oblikuju na dva osnovna načina:¹⁹

- a) korištenjem jednostavnih normiranih predmetnih odrednica, koje se, ako odgovaraju sadržaju, preuzimaju iz normativne u bibliografsku bazu i pridružuje im se odgovarajuća dodatna odrednica, normirana pojedinačno, npr.,

Hrvatska književnost za mlade – Zbornik složena je odrednica, i to od dvije jednostavne :

Normativni zapisi:

150 |a Hrvatska književnost za mlade

450 |a Književnost za mlade, hrvatska

550 |a Hrvatska dječja književnost

550 |w g |a Hrvatska književnost

185|v Zbornik

485 |v Zbornik radova

485|v Zbornik sažetaka

667|a – Zbornik se ne koristi za zbornik radova jednog autora

667 |a Uz svaku predmetnu odrednicu kojom se označava pojedini zbornik radova potrebno je koristiti dodatnu odrednicu –Zbornik

680|i Koristi se kao dodatna odrednica uz sve vrste predmeta, za zbornike radova sa znanstvenih skupova i za zbornike radova grupe autora, koji su urednički sabrani u jednu knjigu.

Cjelina, odnosno složena odrednica, **Hrvatska književnost za mlade – Zbornik** oblikovana je u bibliografskoj bazi, npr.,

Bibliografski zapis:

Naslov *Zbornik radova [Međunarodnog] znanstvenog skupa Zlatni danci 7 – Obitelj u književnosti za djecu i mladež, [Osijek], 15. travnja 2005.*

¹⁹ Koji će način biti korišten, ovisi o tome koje su i kako su odrednice normirane i kako je opisana njihova upotreba. To je vrlo složen postupak, opisan u SHM. Odrednice i upute iz SHM, moguće je, u većini slučajeva, iskoristiti u našem radu, pa ih postupno upisujemo u normativne zapise, u odgovarajuća polja u MARC-u 21. Opis polja u MARC-u 21, za predmetne odrednice, nije tema ovog rada, a ne može se ni ukratko izložiti. Djelomično je vidljiv u primjerima. Neka su polja vidljiva korisnicima, a neka su namijenjena samo katalogizatorima. Mislim da je iz ovih nekoliko primjera jasno koliko je važna njihova ispravna upotreba.

Predmet *Hrvatska dječja književnost – Zbornik*
Hrvatska književnost za mlade – Zbornik
Dječja književnost – Zbornik
Književnost za mlade – Zbornik
Obitelj u književnosti – Zbornik

Drugi način oblikovanja složene odrednice je

b) korištenjem složene odrednice koja je normirana kao cjelina

Odrednica *Cronia, Arturo – Hrvatska književnost*

Neusvojeni oblik *Cronia, Arturo – Kroatistika*

Napomena *Koristi se za djela o autorovom proučavanju hrvatske književnosti.*

Kao cjelina normiraju se sve složene odrednice sastavljene korištenjem dodatnih odrednica koje nisu pojedinačno normirane i namijenjene za opću ili specijalnu upotrebu,²⁰ i one složene odrednice koje su navedene kao primjeri u nekoj od napomena u drugim normativnim zapisima.

5. Izbor odrednica

Primjeri predmetne obrade djela o književnosti u NSK pokazuju oblikovanje najčešćih tipova odrednica: općih pojmova, osobnih imena, odrednica autor/naslov; vremenskih i formalnih odrednica. Sadržajno su također karakteristični: nacionalne književnosti, vrste i žanrovi, teorijski pojmovi, vremenska i geografska određenja korpusa, stilovi, razdoblja, teme, književni likovi itd.

Primjer 2.

Naslov *Ljubavi razlike : tekstualni subjekt u hrvatskoj ljubavnoj lirici 15. i 16. stoljeća / Tomislav Bogdan.*

Predmet *Hrvatsko ljubavno pjesništvo – 15. st.*
Hrvatsko ljubavno pjesništvo – 16. st
Lirski subjekt

Petrarkizam – Hrvatska književnost

²⁰ Primjer *Cronia, Arturo – Hrvatska književnost* karakterističan je za oblikovanje složene odrednice za osobna imena. Nacionalne književnosti se kao dodatne odrednice pojavljuju iznimno i nisu normirane kao dodatne, ali mogu biti dio složene odrednice koja je normirana kao cjelina. Vidi i primjer 6. Na ovaj način oblikuju se i odrednice za razdoblja, pokrete, stilove. Vidi i primjer 10.

Primjer 3.

- Autor *Desničini susreti (2012 ; Zadar, Islam Grčki)*
- Naslov *Intelektualci i rat, 1939.-1947. godine : zbornik radova s međunarodnog skupa Desničini susreti, [Zadar, 14. i 15. rujna ; Islam Grčki 16. rujna 2012.] / urednici Drago Roksandić, Ivana Cvijović Javorina.*
- Predmet *Desnica, Vladan, književnik – Zbornik
Drugi svjetski rat – Intelektualci – Zbornik
Južnoslavenske književnosti – 20. st. – Zbornik
Europska književnost – 20. st. – Zbornik
Komparativna književnost – Zbornik*

Primjer 4.

- Naslov *O Sofoklovu Ajantu : rasprava odobrena povjerenstvom strogih ispita na Mudroslovnom fakultetu u kr. sveučilištu Franje Josipa I. / napisao Stjepan Bosanac.*
- Predmet *Sophocles. Ajant
Ajant (grčka mitologija)*

Primjer 5.

- Naslov *Stereotipija u prikazu ženskoga lika u genealoškim ciklusima Williama Faulknera i Miroslava Krležu : Eula Varner Snopes i Charlotta Castelli-Glembay / Biljana Oklopčić.*
- Predmet *Krleža, Miroslav – Književni likovi – Žene
Krleža, Miroslav – Književni likovi – Charlotta Castelli-Glembay
Faulkner, William – Književni likovi – Žene
Faulkner, William – Književni likovi – Eula Varner Snopes
Žene u književnosti
Stereotipi u književnosti*

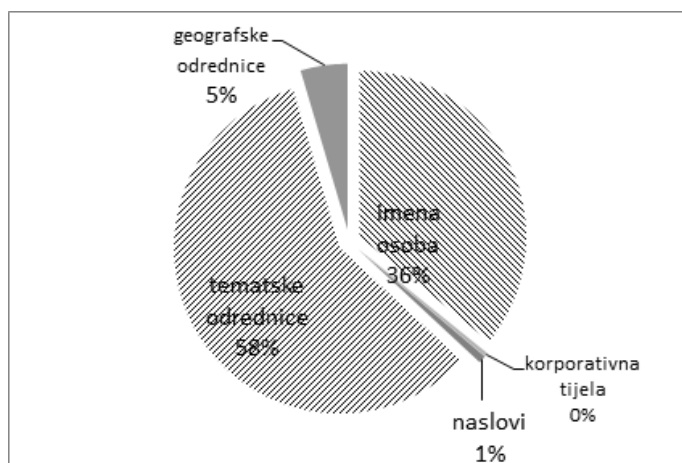
6. Broj odrednica

Svrha predmetne obrade jest da korisnik pronađe sadržaj koji bi ga mogao zanimati. Zato svaki bibliografski zapis treba biti opremljen svim, za to djelo značajnim, predmetnim odrednicama. Veći broj predmetnih odrednica povećava vjerojatnost pronalaska odgovarajućeg sadržaja, a pridržavanje načela predmetne obrade umanjuje moguću zalihost. Pretpostavka je da bi najviše

deset predmetnih odrednica po zapisu moglo na zadovoljavajući način iskazati sadržaj, no taj broj je svakako iznimka. Pri obradi djela o književnosti, u 2012. godini korišteno je, prosječno 4,79 predmetnih odrednica po bibliografskom zapisu.

7. Raspodjela odrednica

Raspodjela prema vrstama odrednica pokazuje da su, u predmetnoj obradi djela o književnosti, daleko najčešće tematske i autorske predmetne odrednice pa će o njima biti više riječi.

8. Navigacija

Sve odrednice ili dijelovi odrednice moguće su pristupne točke u pretraživanju. Budući da se sadržaji djela mogu iskazati različitim pojmovima i na različite načine oblikovanim nizovima odrednica, opremljenost normativnih zapisa odgovarajućim uputnicama i napomenama o korištenju / opsegu pojma, odnosno iskazivanje semantičkih odnosa omogućuju navigaciju u predmetnom katalogu.²¹ Također, važna je i uređena sintaksa, odnosno redosljed

²¹ Vidi primjer 6.

odrednica u predmetnom nizu.²² Na taj način mogu se formirati i određena očekivanja, bilo krajnjih korisnika, bilo katalogizatora koji su također korisnici baze, odnosno održati predvidivost u katalogu.

U pretraživanju je važna mogućnost pronalaženja pojma koji se uobičajeno može nazvati tzv. "uskim"/specifičnim pojmom, dok su opsegom široki pojmovi, npr., *Hrvatska književnost*, važni i za pronalaženje takvih pojmova. Kao ilustraciju navodim prikaz odrednice *Hrvatska književnost*:

Primjer 6.

Normativni zapis za odrednicu *Hrvatska književnost*

Odrednica **Hrvatska književnost**

Vidi i dodatnu odrednicu *Hrvatska književnost* ; uz nazive pojedinih književnih epoha, škola, pravaca i pokreta, npr., *Realizam – Hrvatska književnost* ; uz religijske pojmove, npr., *Katolicizam – Hrvatska književnost* ; uz srednjovjekovne žanrove, npr., *Egzemplum – Hrvatska književnost* ; uz manje književne/pjesničke oblike, npr., *Epigram – Hrvatska književnost*; *Sonet – Hrvatska književnost*; uz imena autora kojima je hrvatska književnost predmet interesa, npr., *Cronia, Arturo – Hrvatska književnost*

UDK 821.163.42

Odrednica (engl.) *Croatian literature*
Širi pojam *Južnoslavenske književnosti*
Uži pojam *Hrvatska književnost za mlade*
Uži pojam *Hrvatski latinizam*
Uži pojam *Čakavska književnost*
Uži pojam *Hrvatska književnost – Slavonija*
Uži pojam *Hrvatska usmena književnost*
Uži pojam *Avangarda – Hrvatska književnost*
Uži pojam *Kajkavska književnost*
Uži pojam *Hrvatska književnost – Gradišće*
Uži pojam *Hrvatska emigrantska književnost*
Uži pojam *Hrvatska religiozna književnost*
Uži pojam *Moderna – Hrvatska književnost*

²² Npr., interne napomene koje se upisuju u polju 667 : *Dopuštena geografska podjela* ili *Nije dopuštena geografska podjela*, određuje hoće li tematska dodatna odrednica biti ispred ili iza geografske.

Uži pojam	<i>Hrvatska rodoljubna književnost</i>
Uži pojam	<i>Hrvatska pučka književnost</i>
Uži pojam	<i>Hrvatska dječja književnost</i>
Uži pojam	<i>Hrvatska znanstvenofantastična književnost</i>
Uži pojam	<i>Hrvatska drama</i>
Uži pojam	<i>Hrvatsko pjesništvo</i>
Uži pojam	<i>Hrvatska proza</i>
Uži pojam	<i>Barok – Hrvatska književnost</i>
Uži pojam	<i>Glagoljska književnost – Hrvatska</i>
Uži pojam	<i>Hrvatska dijalektalna književnost</i>
Uži pojam	<i>Hrvatska književnost – Inozemstvo</i>
Uži pojam	<i>Prigodna književnost – Hrvatska</i>
Odrednica (engl.)	<i>Croatian literature</i>

Zapis sadrži i internu napomenu u polju 667 |a *Dopuštena geografska podjela* koja nije vidljiva korisnicima, ali je važna katalogizatorima, jer čini legitimnim korištenje odrednice npr., *Hrvatska književnost* – [npr., Madžarska ili druge geografske dodatne odrednice]

Vrste odrednica

Odrednice kojima se iskazuje sadržaj djela mogu se podijeliti u nekoliko skupina:

9. Osobna imena kao predmet

Jedno od načela predmetne katalogizacije jest načelo jedinstvene i specifične predmetne odrednice, koje je u slučaju autora mnogo lakše poštovati, nego u slučaju općih pojmova, odnosno tematskih odrednica jer su oblikovanja osobnih imena riješena pravilnicima. Osobna imena se samo iznimno pojavljuju i kao dodatne odrednice.

Döblin, Alfred – Književni likovi – Rosa Luxemburg

Osobna imena bez dodatne odrednice

Djela o pojedinom autoru koja se odnose na ukupnost života i djela predmetnog autora, ako nisu pisana u narativnoj formi, označavaju se samo njegovim imenom i prezimenom. To se odnosi i na djela koja o autoru govore s različitih vidova /interdisciplinarno i na ona čiji je glavni sadržaj djelovanje po kojem je autor pretežno poznat. Ovim se zadovoljava načelo ekonomičnosti u predmetnoj obradi koje se na sličan način primjenjuje i na predmetne odrednice.

Dodatne odrednice uz osobna imena²³

Ukoliko se sadržaj publikacije odnosi na pojedini vid autorovog života i djela, koriste se dodatne odrednice²⁴ npr.,

Krleža, Miroslav – *Interpretacije i kritike*

Krleža, Miroslav – *Književni likovi* – [ime lika ili opći pojam, npr., žene]

Krleža, Miroslav – *Politički i socijalni pogledi*

Krleža, Miroslav – *Prijevod* – [jezik]

Krleža, Miroslav – *Recepcija* – [geografska odrednica]

Krleža, Miroslav – *Religija*

Krleža, Miroslav. [Naslov djela], npr., Krleža, Miroslav. *Zastave*

Kako definirati upotrebu dodatnih odrednica, vidi se u primjeru –*Biografija*

Primjer 7.

Prikaz normativnog zapisa formalne dodatne odrednice –*Biografija*

185 | v *Biografija*

485 | v *Životopis*

585 | v *Autobiografija*

585 | v *Biografije*

667 | a *Za potrebe kataloga, biografija (uključujući i autobiografiju) definirana je kao pripovjedno djelo u kojem se više od 50% odnosi na osobne aspekte života jedne ili više osoba. Osobni aspekti uključuju detalje iz rane mladosti, školovanja, braka i drugih osobnih veza, osobnost, obiteljski život, putovanja, osobna iskustva i tragedije, posljednje godine i smrt itd.*

667 | a *Publikacije koje se odnose na život i djelo pojedine osobe u cjelini, a nisu pisane u narativnoj formi, označavaju se samo imenom i prezimenom predmetne osobe, bez dodatne odrednice.*

667 | a *Za publikacije koje se odnose na pojedine aspekte ili vremenske periode u životu predmetne osobe koriste se dodatne odrednice, npr. – Djetinjstvo i mladost; – Prijatelji i suradnici; – Knjižnica; – Boravišta; – Putovanja itd.*

667 | a *Dodatna oznaka – Biografije koristi se uz tematske odrednice za klase osoba i etničke grupe, npr. Filozofi – Biografije; Hrvati – Biografije*

²³ O predmetnoj obradi vezanoj uz osobno ime Kovač, Tatjana. Oblikovanje predmetnih oznak za osobna imena ter književnost in literarne ustvarjalce. // Knjižnica 44 (2000), 3. Vidi i *SHM H 1110 Names of Persons*

²⁴ Navedeni primjeri uz *Krleža, Miroslav* samo su mali izbor od oko 160 dodatnih odrednica uz osobna imena, normiranih u bazi NSK, koje su prevedene i prilagođene za potrebe predmetne obrade. Sve su odrednice podložne dopunama, isključivanju iz upotrebe i oblikovanju novih pa je navedeni broj približan i samo ilustrativan.

680 |i Koristi se kao formalna dodatna odrednica uz osobna imena, npr.
|a Paracelsus – Biografija

10. Autor/naslov

Odrednice autor/naslov uvijek se normiraju kao cjelina. U NSK je praksa da se, kao usvojen oblik, za naslove djela stranih autora izabire hrvatski prijevod, ako postoji. U LCSH i u Češkoj nacionalnoj knjižnici izabire se izvorni naslov.

NSK

Odrednica	<i>Kafka, Franz. Proces</i>
Neusvojeni oblik	<i>Kafka, Franz. Prozess</i>

LCSH

Personal name heading: *Kafka, Franz, 1883-1924. Prozess*

Variant(s): *Kafka, Franz, 1883-1924. Process*

Kafka, Franz, 1883-1924. Proces

Databáze Národní knihovny ČR

Heading *LinkKafka, Franz, 1883-1924. Prozess*

Seen from *Kafka, Franz, 1883-1924. Prozeß*

Kafka, Franz, 1883-1924. Proces

11. Književnosti i književnici prema žanrovskoj i nacionalnoj pripadnosti

Pridjevski oblici i prirodni redoslijed riječi

Predmetne odrednice za nacionalne književnosti, vrste i žanrove, najčešće su oblikovane pomoću jednog ili dva pridjeva i imenice.²⁵ To zahtijeva i podjela korpusa prema nacionalnim književnostima i žanrovska podjela. Međutim, u “dubljoj podjeli” na vrste i žanrove s nacionalnom ili jezičnom atribucijom, pojavljuje se problem kolidiranja pristupnog pojma (npr., nacionalnog) koji je manje informativne vrijednosti od npr., žanrovskog određenja, sa zahtjevom za preciznom odrednicom i prirodnim redoslijedom riječi.

²⁵ Primjer 1.

Mogućnost inverzije pridjeva, nekada često korištena u katalozima i predmetnim kazalima, u predmetnom sustavu NSK ne koristi se od 1997.²⁶

Prirodni redosljed riječi trebao bi olakšati intuitivno snalaženje u katalogu, ali pitanje je do koje klasifikacijske razine je to doista tako, i može li se ona načelno odrediti,²⁷ osobito u slučajevima područja dodira različitih struka i pokušaja da se praksa ujednači. Važno je uzeti u obzir da je nadzirani rječnik ipak umjetni jezik. Rješenja pomoću geografske dodatne odrednice, za iskazivanje nacionalnih književnosti, u NSK su vrlo rijetka, a većina je odrednica zadržala pridjevski oblik u tzv. prirodnom redosljedu, za razliku od LCSH gdje je prirodni redosljed sačuvan samo za višu razinu podjele. I jedan i drugi katalog imaju i drugačijih rješenja. U Češkoj nacionalnoj knjižnici pojavljuje se, u tom smislu, geografska dodatna odrednica. Iskustvo pokazuje da se, zbog ekonomičnosti, jednom uspostavljeni oblici uglavnom zadržavaju. U širem smislu, za sve nacionalne književnosti, u NSK, ilustrativan je spomenuti primjer *Hrvatska književnost*. Tamo gdje je pridjev mogao biti zamijenjen geografskom ili vremenskom odrednicom (npr., *Hrvatska književnost – Srednji vijek*; *Hrvatska književnost – Gradišće*) tako je i učinjeno.

Primjer *Hrvatska književnost – Gradišće*, jedan je od onih koji pokazuju kako bi neusvojeni pojam *Gradišćansko-hrvatska književnost* vjerojatno bio prikladniji, ali nije izmijenjen jer bi to zahtijevalo i izmjene užih pojmova te drugih analognih rješenja.

Primjer 8.

Odrednica	<i>Hrvatska književnost – Gradišće</i>
Neusvojeni oblik	<i>Hrvatska dijalektalna književnost – Gradišće</i> <i>Gradišćansko-hrvatska književnost</i> <i>Hrvatska književnost – Gradišćanski Hrvati</i> <i>Gradišćanski Hrvati – Književnost</i>
Širi pojam	<i>Hrvatska književnost</i> <i>Hrvatska književnost – Inozemstvo</i>

²⁶ Zadržana je samo iznimno, uz neke geografske pojmove, npr., Europa, istočna.

²⁷ Na razini žanrovske podjele čine mi se nespreditnim rješenja koja sam izabrala, npr., *Hrvatski kriminalistički roman*, umjesto npr., *Kriminalistički roman – Hrvatska*, ali to je oblikovanje već dugogodišnja praksa. Naime, vjerojatnije je da bi prvi izbor pristupa bila žanrovska, a ne nacionalna ili jezična atribucija.

Uži pojam *Hrvatska drama – Gradišće*
 Hrvatsko usmeno pjesništvo – Gradišće
 Hrvatska proza – Gradišće
 Hrvatska usmena književnost – Gradišće

Književni žanrovi, žanrovi romana i sl. u nacionalnim književnostima, također su u pridjevskom obliku: npr.,

Odrednica *Hrvatski kriminalistički roman*
Neusvojeni oblik *Kriminalistički roman, hrvatski*
Širi pojam *Hrvatski roman*
 Hrvatska kriminalistička proza

Dio oblika u žanrovskoj podjeli oblikovan je tako da se pripadnost nacionalnoj književnosti iskazuje dodatnom odrednicom, npr.,

Epistola (književna vrsta) – Hrvatska književnost – 16. st.
Sonet – Hrvatska književnost

U LCSH je za većinu žanrovske književnosti zadržan oblik u inverziji, a navedeni primjer pokazuje oblikovanje dijela fikcionalnih žanrova.

LCSH : INFORMATION FOR: *American fiction.*

Narrower Term: *Adventure stories, American.*
 Alternative histories (Fiction), American
 Autobiographical fiction, American
 Bildungsromans, American
 Biographical fiction, American
 Buddhist stories, American
 Chick lit, American.
(...)

Ukupno se, prim pretraživanju, ispisuje više od 60 žanrova.

Češka nacionalna knjižnica problem prirodnog redoslijeda riječi u žanrovskoj literaturi rješava geografskom dodatnom odrednicom, odnosno s dvije odrednice, npr., *Američki detektivski roman*:

Databáze Národní knihovny ČR

Americký román – 19.-20. stol.

Detektivní román – Spojené státy americké – 19.-20. stol.

12. Dodatne odrednice uz nacionalne književnosti i književne oblike

Korištenje dodatnih odrednica slično je korištenju u LCSH. Postoje razlike u oblikovanju vremenske i stilske klasifikacije, o kojoj će biti riječi u sljedećem odjeljku, te razlike u oblikovanju dijela odrednica vezanih uz odnose i utjecaje između dviju književnosti.

Geografska podjela

Uz nacionalne književnosti, uobičajena je geografska i vremenska podjela i podjela po obliku publikacije: *Hrvatska književnost – Dubrovnik – 19. st. – Disertacije*

Tematska podjela

Podjela tematskim dodatnim odrednicama je složenija, osobito ako se koriste dvije tematske dodatne odrednice. Primjeri su preuzeti iz baze NSK i to samo onih dodatnih odrednica čija je upotreba opisana u uputama u normativnom zapisu, slično kao u Primjeru 9.

Primjeri:

Hrvatska književnost – *Nastava i učenje – Visoko školstvo – Europa – Zbornik*

Hrvatska književnost – *Politički aspekti*

Hrvatska književnost – *Prijevodni – [jezik]*

Hrvatska književnost – *Socijalni aspekti*

Hrvatska književnost – *Teme i motivi*

Normirane su i dodatne odrednice: – *Adaptacije*; – *Cenzura*; – *Izvori*; – *Kritika teksta*;

– *Prva izdanja*; – *Psihološki aspekti* i dr.

Primjer 9.

Prikaz normativnog zapisa tematske dodatne odrednice

Odrednica – **Recepcija**

Neusvojeni oblik – *Književna recepcija*

– *Znanstvena recepcija*

– *Recepcija glazbe*

Napomena *Koristi se uz osobna imena (autora) u umjetnosti, književnosti, muzici, izvedbenim umjetnostima i znanosti, za radove o odazivu, procjeni, razumijevanju, odjeku djela i postignuća te osobe kod publike, u znanosti, u kritici, npr.*

Tomizza, Fulvio – Recepcija – Austrija; Darwin, Charles Robert – Recepcija – Europa

Koristi se i uz pojedine umjetničke forme, nacionalne umjetnosti/književnosti, uz pojedina djela koja se vode pod naslovom, uz naslove svetih knjiga, npr.

Američka književnost – Recepcija – Hrvatska; Biblia – Recepcija – Hrvatska

Odrednica (engl.) – *Reception*

Širi pojam – *Komparativne studije*

Zapis odrednice sadrži i internu napomenu: Dopuštena geografska podjela²⁸

13. Epohe, razdoblja, pravci

Književna razdoblja i pravci također su česte teme u sadržajima o književnosti. Paradigma za predmetnu obradu takvih sadržaja vidljiva je iz primjera normativnog zapisa za *Hrvatsku književnost* i iz normativnog zapisa za pojedinu epohu, stil, razdoblje, npr.,

Primjer 10.

Normativni zapis za *Hrvatsku renesansnu književnost*

Odrednica ***Renesansa – Hrvatska književnost***

Neusvojeni oblik *Hrvatska renesansna književnost*
Renesansna književnost, hrvatska

Odrednica (engl.) *Renaissance – Croatian literature*
Croatian renaissance literature

Širi pojam *Hrvatska književnost – 16. st.*

U **LCSH** se oblikovanje pravaca razlikuje, između ostalog, i u različito izraženoj periodizaciji.

Topical subject heading:	<i>European literature – Renaissance, 1450-1600</i>
Variant(s):	<i>Literature, Renaissance</i> <i>Renaissance literature</i>
See also:	<i>Literature, Modern – 15th and 16th centuries</i>

²⁸ Usporedi: – *Interpretacije i kritike*, sadrže internu napomenu: *Dopuštena geografska podjela samo uz odrednice za svete knjige. Nije dopuštena geografska podjela uz osobna imena. Uz osobna imena dopuštena je vremenska dodatna odrednica*

Databáze Národní knihovny ČR :

<i>Záhlavi</i>	<i>renesanční literatura</i>
<i>Odkaz. forma</i>	<i>renaissance (literatura)</i>
<i>Nadřazený termín</i>	<i>literatura</i>
<i>Podřazený termín</i>	<i>renesanční drama</i>
	<i>renesanční poezie</i>
<i>Asoc. termín</i>	<i>literární směry</i>
<i>Angl. ekvivalent</i>	<i>renaissance literature</i>

LCSH i *Národní knihovny ČR* koriste samo geografsku podjelu uz odrednicu *Renesansna književnost*, i po potrebi, kao drugi predmetni niz, nacionalnu književnost s odgovarajućom vremenskom odrednicom.

14. Tema / predmet u književnosti

Djela o pojedinoj temi, vidovima, odnosima, utjecajima u književnim tekstovima ili o drugim elementima pojedinog djela, žanra, nacionalne književnosti itd. iskazuju se na nekoliko načina. Osim već spomenutih, oblici odrednica mogu biti:

[predmet] u književnosti

Ukoliko je predviđeno da se predmet koristi kao opći pojam, odrednica je oblikovana kao cjelina, npr., *More u književnosti*. Imenovani pojmovi, odnosno predmeti koji su geografski pojmovi, imena, naslovi ili korporativna tijela, oblikuju se pomoću dodatne odrednice

–*U književnosti*, npr: *Osjek – U književnosti*; *Biblija – U književnosti*²⁹ itd. Národní knihovny ČR, primjer: *národní identita v literatuře*

Odnos između dva predmeta / struke : [predmet] i [predmet], npr., *Književnost i religija*; *Književnost i društvo* itd.

Veze između struka, disciplina, područja djelovanja itd. oblikuju se pomoću veznika *i*. Odrednice se tako mogu oblikovati samo u slučajevima općenitih pojmova, u značenju međusobnih odnosa i/ili utjecaja koje nije prikladno izra-

²⁹ Razlog razlici u oblikovanju jest u razumijevanju razlike u mogućnostima upisivanja u polja MARC21 Authority Format, odnosno polja za opće pojmove 150 i polja 100; 110; 130 i 151. Npr., Ivo Andrić se kao predmet, oblikuje isto kao i kad je autor, u polju 100, a dodatne se oznake upisuju u potpolja. Isto je i s drugim imenovanim pojmovima, naslovima djela (130), korporativnim tijelima (110) i geografskim odrednicama (151). Vidi primjere u ovom tekstu pod *Dodatne odrednice uz osobna imena*.

ziti konstrukcijom odrednica – dodatna odrednica.³⁰

LCSH

Topical subject heading: Literature and society

Variant(s): Literature – Social aspects
 Literature and sociology
 Society and literature
 Sociology and literature

See also: Sociolinguistics

subdivision Social aspects under individual genres
 and national literatures, e.g. Poetry – Social aspects;
 English literature – Social aspects

Národní knihovny ČR

Heading *literatura a společnost*

Seen from *společnost a literatura*

Broader term *literatura*
společnost

English *literature and society*

Vzajemna baza podatkov: SGC - Splošni geslovnik COBISS.SI

Občno ime *Književnost in družba*

Občno ime (ENG) *Literature and society*

Uporabljeno za *Družba in književnost*

Družba in leposlovje

Družba in literatura

Družba in slovstvo

Leposlovje in družba

Literatura in družba

Slovstvo in družba

Ustrezna oznaka LCSH *Literature and society*

Ustrezna oznaka RAMEAU *Littérature et société*

³⁰ Prema SHM, H 310 [. . .] and [. . .] Headings.

NSK

Odrednica *Književnost i društvo*

Neusvojeni oblik *Društvo i književnost*

Književnost – Socijalni aspekti

Sociologija i književnost

Književnost i sociologija

Vidi i *Sociologija književnosti*

Vidi i *dodatnu odrednicu Socijalni aspekti uz pojedine književne vrste i žanrove i uz pojedine nacionalne književnosti, npr. Hrvatska književnost – Socijalni aspekti*

Napomena *Koristi se za radove o međusobnom utjecaju književnosti i društva*

Izvor podatka *LCSH: Literature and society*

Interna napomena *Dopuštena geografska podjela*

Odrednica (engl.) *Literature and society*

15. Aspekti

Još jedan oblik dodatne odrednice za iskazivanje složenosti sadržaja, odnosa i veza između dva predmeta su odrednice tipa [predmet] – [...] aspekti, npr., *Hrvatska književnost – Socijalni aspekti*. Kao što je rečeno, veze sa *i* koriste se samo u povezivanju općenitih, “širokih” pojmova. U slučaju književnosti, u tom smislu se koristi npr., *Književnost i društvo*, ali kao i u LCSH, uz uže pojmove koristi se: *[nacionalna književnost] – Socijalni aspekti*.

Tematska dodatna odrednica – *Socijalni aspekti*, normirana je s uputom o upotrebi.

Na isti se način koristi *Književnost i politika*, odnosno *[nacionalna književnost] – Politički aspekti*.

Veze između dviju književnosti, u najširem smislu, u NSK se iskazuju formalnom dodatnom odrednicom – *Komparativne studije*, npr., *Hrvatska književnost – Talijanska književnost – Komparativne studije*.

U LCSH su veze između književnosti iskazane dodatnim odrednicama oblika – [...] *utjecaj*, npr., *English literature – Italian influences*, što je istovremeno i točnije i u značenju “šire”/općenitije.³¹

³¹ Općenito, bolje je da su dodatne odrednice u značenju “šire”, ali je dugogodišnja praksa u NSK razlogom što se, za sada, neće ići u tu izmjenu jer nije automatski izvediva.

16. Književni likovi

Ako je književni lik predmet djela koje se obrađuje, odrednica je ime lika.³² Inačice imena potrebno je upisati u uputnice. Primjer iz grčke mitologije pokazuje kako se postupa s imenima koja nisu nužno književni likovi vezani uz određenog autora.

Normativni zapis:

Odrednica *Ajant (grčka mitologija)*

Neusvojeni oblik *Telamonski Ajant (grčka mitologija)*

Ajant Veliki (grčka mitologija)

Aias (grčka mitologija)

Ajaks (grčka mitologija)

Odrednica (engl.) *Ajax (Greek mythology)*

Širi pojam *Grčka mitologija*

Ukoliko se u obrađivanoj publikaciji raspravlja o određenom književnom liku koji je vezan uz autora, odrednice u bibliografskom zapisu mogu biti sljedeće:

Krleža, Miroslav – Književni likovi – Charlotta Castelli-Glembay

Faulkner, William – Književni likovi – Eula Varner Snopes

17. Naslovi

Klasična anonimna djela, djela usmene književnosti, časopisi, stari rukopisi i druga djela s kojima se u knjižničarstvu postupa kao s anonimnim, mogu biti predmet publikacije. Najčešće se koristi samo naslov, za općenita djela o predmetnom naslovu, npr.,

Zbornik Nikše Ranjine

Hasanaginica

ali mogu se koristiti i dodatne odrednice,³³ npr.,

Hasanaginica – Adaptacije

Erlangenski rukopis – Kritika teksta

Mahabharata – Interpretacije i kritike

³² Ukoliko je lik stvarna osoba, odrednica je npr. *Napoleon I, francuski car – U književnosti*

³³ Ogledna odrednica za dodatne odrednice uz književna djela koja se vode pod naslovom, u LCSH je *Beowulf*, a za svete knjige je *Bible*.

Normativni zapis za naslov također mora sadržavati inačice naslova u uputnicama. Uz naslove, kao ni uz korporativna tijela, koja su već po sebi “uski pojmovi”, nisu česte dodatne odrednice, pogotovo ne tematske. Češće su formalne odrednice, npr., –*Bibliografija*; – *Leksikon*; – *Zbornik*.³⁴

18. Korporativna tijela

Korporativna tijela najrjeđi su predmeti u obradi književnosti, a oblikuju se prema važećim pravilnicima. Dodatne odrednice koriste se prema predloženim modelima u LCSH.

Primjer:

PEN. Hrvatski centar. Sekcija za proučavanje književnosti u hrvatskom iseljeništvu (Zagreb) – Arhiva

19. Vremenske i geografske dodatne odrednice

Za oblikovanje vremenskih odrednica u NSK koriste se interne upute.³⁵ Geografske dodatne odrednice iste su kao i “vodeće” geografske odrednice, a u novije vrijeme oblikuju se u Geografskoj zbirci NSK.

20. Formalne dodatne odrednice³⁶

Većinom su normirane i njihova je upotreba jednaka u svim strukama. Odrednice za oblik uvijek su na kraju predmetnog niza.

Primjeri:

– *Bibliografija*; – *Enciklopedija*; – *Leksikon*; – *Zbornik*; itd.

Primjer normativnog zapisa je –*Biografija*

³⁴ Češki predmetni sustav ne predviđa formalne dodatne odrednice uz imenovane pojmove.

³⁵ Vremenske dodatne odrednice u NSK oblikuju se prema: Purgarić-Kužić, Branka. Vremenske predmetne odrednice u predmetnom katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice. // *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 51, 1/4(2008[i.e. 2009]), 19-35. Za vremenske odrednice u LCSH postoje upute u *SHM: H 620 Chronological Headings and Subdivisions*.

³⁶ U Češkom predmetnom sustavu formalne dodatne odrednice nisu dio predmetnog niza, nego se iskazuju u posebnom polju. Upotreba u NSK vidi se i u primjerima 3. i 7.

Zaključak

U predmetnoj obradi djela o književnosti, kao i u ostalim skupinama, potrebno je poštovati općeprihvaćena načela. Važno je naglasiti načelo specifične odrednice, kad god je to moguće, nasuprot okupljanju pomoću širih pojmova. Ukoliko se katalogizator ipak ne odluči za određenu specifičnu odrednicu, procjenjujući da je riječ o odveć uskom pojmu, važno ju je navesti kao uputnicu. Samo tako će se u sljedećem slučaju izbjeći da se ta odrednica pojavi kao usvojena, i da se time slični sadržaji okupljaju pod dvije različite odrednice. I tu se, kao i uvijek, mora razmisliti do koje razine ima smisla ići u podjeli.

Također, nije dopušteno hijerarhijski graditi složene odrednice, tipa: *Hrvatska književnost – Proza*, nego, *Hrvatska proza*. Za slične tipove sadržaja, odrednice treba oblikovati na sličan način, unutar određenih područja, gdje god je to moguće, pa i na razini kataloga, jer to pomaže predvidivosti kataloga. Potrebno je što je više moguće koristiti mogućnosti uputnica i napomena, što olakšava snalaženje u katalogu.

Pri predmetnoj katalogizaciji nije moguće potpuno izbjeći razne vrste pogrešaka i/ili loših rješenja. Uzroci su mnogobrojni. Predmetna obrada u značajnoj je mjeri proizvod katalogizatorove interpretacije teksta koji obrađuje jer je poznavanje i razumijevanje predmetnih područja vrlo različito. Dorađeni predmetni rječnik značajno umanjuje vjerojatnost pogreške. Važna je i katalogizatorova sposobnost apstrakcije i redukcije te poznavanje sintakse predmetnog jezika. Iako nije vjerojatno da će lošija rješenja iz ranijih razdoblja predmetne katalogizacije biti do kraja ispravljena, moguće je dobrim semantičkim vezama u strukturi nadziranog rječnika olakšati pretraživanje po predmetu.

LITERATURA

Guidelines for Subject Access in National Bibliographies, str. 18 [citirano 2013-12-15]. Dostupno na: <http://www.ifla.org/files/classification-and-indexing/subject-access-by-national-bibliographic-agencies/nba-guidelines-for-approval.pdf>

Chan, Lois Mai. Library of congress subject headings : principles and application. 4th ed. Libraries Unlimited, 2005.

Subject Headings manual (SHM) [citirano: 2014-3-17]. Dostupno na: <http://www.loc.gov/aba/publications/FreeSHM/freesmabout.html>

Free-Floating Subdivisions : an alphabetical index. 23rd ed. Washington, D. C. : Cataloging Distribution Service, Library of Congress, 2011.

Broughton, Vanda. Essential Library of Congress subject headings. London : Facet Publishing, 2012.

Purgarić-Kužić, Branka. Faceted application of subject terminology (fast) : nova stremljenja u predmetnom označavanju mrežne građe. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 52, 1/4(2009), 63-74.

Balíková, Marie. Focusing on user needs : new ways of Subject access in Czechia. // Subject access : preparing for the future / edited by Patrice Landry [et al.]. Berlin ; Boston : De Gruyter Saur, cop. 2011. Str. 7-24.

Štrbac, Dušanka; Mirjana Vujić. Pravilnik za predmetni katalog. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 2005.

Doležal, Vlasta. Predmetna obrada u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu : povratak načelima. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 49, 2(2006), 33-49.

Kovač, Tatjana. Oblikovanje predmetnih oznaka za osebna imena ter književnost in literarne ustvarjalce. // Knjižnica 44, 3(2000), 187-206. Dostupno na: <http://revija-knjiznica.zbds-zveza.si/Izvodi/K0003/kovac.pdf> [citirano 2013-12-15]

Purgarić-Kužić, Branka. Vremenske predmetne odrednice u predmetnom katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 51, 1/4(2008[i.e. 2009]), 19-35. Dostupno i na: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=127513 citirano: 2013-12-15].

Katalozi

Library of Congress Subject Headings <http://id.loc.gov/authorities/subjects.html> [citirano: 2014-3-25]

Cataloger's Desktop http://desktop.loc.gov/template.htm?view=main&h_action=clear [citirano: 2014-3-25]

Vzajemna baza podatkov : SGC - Splošni geslovník COBISS.SI <http://cobiss5.izum.si/scripts/cobiss?ukaz> [citirano: 2014-3-25]

Národní knihovny ČR <https://www.nkp.cz/katalogy-a-db> [citirano: 2014-3-25]